

فہرست تلاوت

قرآن کریم

دورۂ کامل آموزش تجوید

به روایت حفص از عاصم

تألیف

ضیاء الرحمن صحت

صحت، ضیاء الرحمن.

فن تلاوت قرآن کریم: دوره کامل آموزش تجوید به روایت حفص از

عاصم / تالیف ضیاء الرحمن صحت. فارسی

تهران: نشر احسان، ۱۳۹۲.

۱۳۳ ص

شابک: ISBN: 978-964-356-896-2

فیپا

موضوع: قرآن -- تجوید.

موضوع: قرآن -- قرائت -- راهنمای آموزشی.

شناسه افزوده: حفص بن سلیمان، ۹۰-۱۸۰ق.

شناسه افزوده: عاصم بن یحیی، ۱۲۷ق.

ردیفی کنگره: ۹۱۳۹۲ف۳ص/۵BP۷۳

رده‌بندی دیویی ۲۹۷/۱۵۱

شماره کتابشناسی ملی ۲۷۹۰۷۹۲

فن تلاوت قرآن کریم

(دوره کامل آموزش تجوید به روایت حفص از عاصم)

+ مؤلف: ضیاء الرحمن صحت

+ ناشر: نشر احسان

+ چاپخانه: مهارت

+ نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۲

+ تیراژ: ۳۰۰۰ جلد

+ قیمت: ۵۰۰۰ تومان

+ شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۵۶-۸۹۶-۲

فروشگاه:

تهران، خ انقلاب، روبروی دانشگاه.

مجمع فروزنده، شماره ۴۰۶

تلفن: ۶۶۹۵۴۴۰۴

فهرست مطالب

۷	پیش‌گفتار
۱۱	فصل اول: پیدایش قرائات و روایات قرآنی
۱۳	نگاهی به تاریخ قرائات قرآنی
۱۶	قرائات سبعة و قرائات عشرة
۱۹	اسامی قرآء سبعة و راویان آنها
۲۱	روایت حفص از عاصم
۲۲	آداب تلاوت قرآن کریم
۲۳	فصل دوم: مقدمات تجوید
۲۵	تجوید و ضرورت یادگیری آن
۲۷	انواع لحن
۳۰	روش‌های سه‌گانه تلاوت قرآن
۳۲	تعریف علم تجوید
۳۴	استعاذه و بسمله
۳۷	شناخت هاء ضمیر
۳۹	اجتماع ساکنین
۴۰	تلفظ صحیح حرکات
۴۱	فصل سوم: مخارج حروف
۴۳	جَوَف
۴۴	حلق
۴۵	زبان
۴۷	اسامی دندان‌ها
۵۱	لب‌ها
۵۱	خیشوم
۵۳	جدول مخارج حروف

۵۵	فصل چهارم: صفات حروف
۵۹	صفات متضاد
۶۴	صفات غیرمتضاد
۶۸	جدول صفات حروف
۷۱	فصل پنجم: احکام حروف
۷۴	احکام نون ساکن و تنوین
۸۱	احکام میم ساکن
۸۴	غنه
۸۵	ادغام
۸۸	تفخیم و ترقیق
۹۰	تفخیم و ترقیق «الف» و «لام»
۹۱	تفخیم و ترقیق «راء»
۹۳	مدّ و قصر
۱۰۱	جدول مدّها
۱۰۲	نکات مهم و متفرق در روایت حفص از عاصم
۱۰۵	فصل ششم: وقف و ابتداء
۱۰۸	تعریف وقف (اسکان - روم - اشمam)
۱۱۱	وقف اختبّاری - اضطرّاری - اختیّاری
۱۱۲	وقف تام - کافی - حَسَن - قبیح
۱۱۶	ابتداء
۱۱۸	ابتدا به همزه وصل
۱۲۲	آشنایی با علائم وقف
۱۲۷	تکبیر
۱۲۹	نکاتی که در صورت قصر منفصل بر قاری قرآن لازم است
۱۳۱	پایان سخن
۱۳۲	فهرست منابع

پیش گفتار

الحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله (ﷺ)

بزرگ‌ترین معجزه جاودانه آخرین پیام‌آور الهی حضرت محمد مصطفی (صلی الله علیه وآله وسلم)، قرآن است، کتابی که عصاره و چکیده همه کتاب‌های آسمانی است، کتابی فناناپذیر که حتی گذشت زمان آن را فرسوده نمی‌کند، بلکه روز به روز علوم و معارف پوشیده آن را هویداتر می‌سازد.

پیامبر اسلام (ﷺ) به قرآن و اهل قرآن بسیار اهمیت می‌دادند و سعی وافری در تعلیم و آموزش آن داشتند. رپرا می‌دانستند اولین پله رسیدن به اقیانوس بی‌پایان قرآن «تلاوت صحیح» آن است. خداوند متعال نیز یکی از اهداف بعثت پیامبر و اولین آنها را «تلاوت آیات قرآن» و سپس «تعلیم آیات قرآن» قرار داده است، ﴿لَقَدْ مِّنَ اللَّهِ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ

الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ...﴾ (آل عمران/۱۶۴) (به تحقیق خداوند بر مؤمنان احسان بزرگی کرد، هنگامی که در میان آنها پیامبری از خودشان فرستاد تا آیات الهی را بر آنها تلاوت کند و به پاکسازی آنها پرداخته و قرآن و حکمت بیاموزد).

نحوه تلاوت صحیح را نیز خداوند حکیم به پیامبر گرامی اسلام (ﷺ) آموخته است، چنانچه می‌فرماید: ﴿فَإِذَا قَرَأْتَهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ﴾ یعنی هرگاه ما قرآن را به وسیله جبرئیل امین بر تو قرائت کردیم از نحوه قرائت او اتباع کن و به همان شیوه بخوان! لذا معلوم می‌شود که تلاوت قرآن باید مطابق با تلاوت پیامبر (ﷺ) و با صوت حروف و الفاظ عربی به همان صورتی که نازل شده، قرائت شود، نه اینکه با لهجه فارسی، ترکی، کردی، بلوچی، افغانی و... خوانده شود. بر همین مبناست که پیامبر بزرگوار اسلام فرمودند: «برترین شما کسی است که قرآن را فرا گرفته و به دیگران یاد بدهد». بنابر این کسانی که در صدد فراگیری قرآن و یا به آموختن آن اشتغال دارند، از مقام و مرتبت بالایی نزد پروردگار برخوردارند؛ از این رو هر فرد مؤمن و مسلمان در وهله اول وظیفه دارد فن تلاوت و کیفیت قرائت قرآن را آن‌طور که شایسته و لازم

است فرا گیرد و در مرحله دوم آن را به درستی بفهمد و سپس بر آن عمل کند، چرا که علم بدون عمل مثال درخت بی ثمر است. پس یادگیری قرآن و تحمّل زحمت و مشقت در این راه دروازه‌ای است به سوی فهم صحیح قرآن و در نتیجه، شاهرایی در مسیر عمل به کتاب الهی. این است هدف اساسی رسالت پیامبران و هدایت بشریت.

دانش تجوید، یکی از اصیل‌ترین دانش‌هایی است که امت اسلامی به آن مفتخر گشته است و در هیچ عصر و زمانه‌ای و بر هیچ کتاب و صحیفه‌ای چنین قواعدی اعمال نشده است و تا به امروز هم در هیچ زبانی این علم یافت نشده است، مثلاً زبان انگلیسی که به عنوان زبان بین المللی یاد می‌شود، هرگز دارای چنین لطایف، قواعد و دستوری نیست، حرف (C) صدای کاف را می‌دهد و حرف (k) نیز صدای کاف را می‌رساند، آیا مخرج این دو حرف یکی است یا متفاوت‌اند؟ در چه صفاتی با هم مشترک و با چه صفاتی از همدیگر ممتاز می‌شوند؟ آیا قاعده، ضابطه، کتابی، علمی وجود دارد که مشخص کند حرف (B) از کجا ادا می‌شود؟ مخرج (C) کجاست؟ مخرج (D) یا (L) کجاست؟

این تنها معجزه قرآن کریم است که دانشمندان و علما، قواعد و ریزه‌کاری‌های این کتاب را به صورت مدوّن و سینه به سینه به نسل‌های بعدی انتقال داده و به همان شیوه که بر پیامبر گرامی اسلام ﷺ نازل شده، به امت‌های دیگر رساندند. ﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾ «ما خود، قرآن را نازل کرده و از آن حفاظت خواهیم کرد».

کتاب حاضر با عنوان «فَن تِلَاوَت قرآن کریم» شامل قواعد، احکام و نکات مهمی است که امروزه نیاز آن‌ها در آموزش عملی احساس می‌شود، مسائلی که با زحمات فراوان طی چندین سال تجربه و تحقیق، به صورت گزینش و انتخاب در اختیار شما علاقه‌مندان قرار می‌گیرد؛ گرچه کتاب‌های دیگری به زبان فارسی در زمینه تجوید قرآن کریم نوشته شده و در راه خدمت به کتاب الهی گامی برداشته اند، اما بسیاری از آن‌ها به جهت فشرده بودن و یا مغلق بودن، قابل درک و فهم برای

عامه مردم نیستند، حتی افراد تحصیل کرده نیز با خواندن آن‌ها نتیجه مطلوبی حاصل نمی‌کنند. بحمدالله قواعد این کتاب به گونه‌ای تنظیم شده است که برای تدریس و تفهیم، بسیار مناسب و در جهت استفاده علمی و عملی نیز تا حد زیادی مؤثر است و در نگارش و تألیف آن سعی بر ساده‌نویسی شده است.

مهم‌تر از همه اینکه آموزش تجوید و قرائت قرآن کریم بدون ارزیابی استاد مجرب و تذکرات و راهنمایی‌های وی غیرممکن است، زیرا تنها با مطالعه کتاب‌های تجوید نمی‌توان به نتیجه کافی و لازم دست یافت. در بخش عملی نیز می‌توان از استماع تلاوت‌های اساتید برجسته تجوید، قرائت قرآن کریم بهره جست.

این کتاب را به همه علاقه‌مندان به تلاوت و مشتاقان قرائت قرآن کریم که سعی در زیباخوانی و حسن اداء حروف و کلمات قرآن عظیم‌الشان دارند تقدیم می‌نمایم. امید است خداوند عزوجل ما را در راه انس با قرآن و فهم و درک آن و عمل به

احکام و دستورات حیات‌بخش خویش یاری و نصرت نماید و این تلاش ناچیز را بر میزان حسنات ما افزوده و سبب نجات و ذخیره آخرت گرداند.

﴿وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ﴾ (هود ۸۸)

صیاء الرحمن صحت

جمادی الاولى ۱۴۳۱